

УДК 378.147.88

**Нежнова Н.Г., ст. викл., Покопцева Л.А., к. с.-г.н., доц.,
Журавльова О.В., ст. викл., Нежнова Г.С., студ. 11 МБ АГ
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного**

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АГРОНОМІЯ»

Анотація. В статті розглянуто дуальну систему навчання, як елемента практичної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Агрономія». Проаналізовано роль дуальної освіти у підвищенні якості кадрового потенціалу.

Ключові слова: дуальна освіта, кадровий потенціал, освітні програми, практична підготовка, виробниче навчання, здобувачі вищої освіти.

Постановка проблеми. Сьогодення вимагає від сучасної системи освіти значних та результативних дій (нових освітніх технологій, форм та інновацій та ін.), які здатні забезпечити високу якість підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Агрономія».

Сучасний ринок праці диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі освіти. Під час приймання на роботу стейкхолдери цікавляться не тільки рівнем «знань» випускників вищих навчальних закладів, а й їх готовністю до застосування практичних вмінь.

Дуальна освітня програма являє собою такий вид навчання, при якому здобувачі вищої освіти проходять теоретичну частину підготовки на базі державної освітньої організації, тобто вищого навчального закладу, у якому навчаються, а практичну - безпосередньо, на робочому місці. Дуальна система підготовки кадрів дещо змінює роль стейкхолдера, це означає, що в аграрних підприємствах створюються навчальні робочі місця, які покращуватимуть підготовку та зменшать на початкових етапах затратну частину практичної підготовки фахівця. Головною вимогою для роботодавця є наявність кваліфікованих наставників дуального навчання.

Хоча засновником дуальної освіти вважають Німеччину, однак від неї цю систему перейняли Австрія, Швейцарія, Канада, та інші країни. Досвід роботи у цій системі підготовки фахівців визначає Європейський вектор розвитку освіти. Свого роду, це практично орієнтоване навчання, за умов якого обидві сторони зацікавлені в кінцевому результаті.

Дуальна система навчання не є новою у історії розвитку та підготовки фахівців, таку систему було запроваджено СРСР у повоєнні часи, але, на наш погляд, ця система освіти у сучасних реаліях знов стає однією із найрезультативніших.

Сьогодні аграрні підприємства, які зацікавлені у конкретній кількості фахівців, висувають вимоги до їх професійних властивостей. Роботодавці, беруть участь у складанні освітньої програми, а здобувачі вищої освіти мають поєднувати теоретичну підготовку з практичною без відриву від навчання, з метою отримання освіти вищої якості.

Передумовами запровадження дуальної освіти є низка невирішених проблем в організації та виконанні програм практичного навчання здобувачів вищої освіти. Серед головних проблем, можна виділити: байдужість крупних товаровиробників до поліпшення матеріально-технічного забезпечення та стану якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами; небажання стейкхолдерів працювати зі студентами, посилаючись на збереження комерційної таємниці або складні конкурентні обставини; масове поширення практики роботи випускників ВНЗ не за фахом або не за відповідною кваліфікацією; відсутність механізму оплати праці студентів-практикантів у державних і приватних підприємствах.

Проблематика набула прояву у таких напрямках як: відсутність досвіду роботи за фахом у випускників, які влаштовуються на роботу; неефективне використання трудових ресурсів роботодавцями, які завищують формальні кваліфікаційні вимоги до випускників; масовий виїзд молодих фахівців за кордон, не пов'язаних зі здобутим фахом та кваліфікацією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впровадження дуальної освіти висвітлюється у працях багатьох авторів, зокрема: Н. Абашкіної, І. Акімової, У. Бека, Х. Беннера, І. Бойчевської, В. Землянського, Я. Канакіна, В. Кларіна, В. Грайнерта, Г. Грунера, А. Келя, Г. Кершенштайнера, Є. Терещенкова та ін. Способами розв'язання проблем, пов'язаних з впровадженням дуальної системи навчання, є розробка моделі взаємовигідних відносин закладів вищої освіти та роботодавців, встановлення рівноправного партнерства закладів вищої освіти, роботодавців та студентів з метою набуття останніми практичного досвіду в умовах реальної професійної діяльності. Саме такий підхід дозволить майбутнім випускникам спеціальності «Агрономія» стати високкваліфікованими фахівцями і, найголовніше, відповідати сучасним вимогам ринку праці.

Формулювання цілей статті. Головним завданням удосконалення системи підготовки сучасних фахівців в галузі аграрного сектору є забезпечення успішної адаптації студентів-випускників до професійної діяльності в умовах виробництва. Тому, для забезпечення висококваліфікованих фахівців аграрного сектору є необхідним запровадження дуальної системи навчання, адже графік освітнього процесу, згідно цієї програми розподіляється за циклами теоретичного та практичного навчання, що дає змогу покращити організацію освітнього процесу та є найбільш ефективною мірою.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Організація дуальної форми здобуття освіти в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного визначається «Положенням про порядок організації та проведення дуальної форми нав-

чанья» розробленого відповідно до Закону України «Про освіту». Згідно цього положення напрацьовані нормативи, які передбачають кілька етапів.

Рішення про направлення студента на дуальну форму навчання приймається з урахуванням потреб господарства (підставою може бути клопотання на ім'я ректора університету), а також написання заяви на ім'я ректора здобувачем вищої освіти денної форми навчання на переведення на дуальну форму. Наступний етап – конкурсний відбір претендентів на дуальну форму навчання. Після цього відбувається узгодження термінів та місця проходження дуального навчання на виробництві та укладання тристороннього договору про дуальну форму здобуття освіти між університетом, суб'єктом господарювання та здобувачем вищої освіти. При наявності договору з суб'єктом господарювання здійснюється переведення здобувача освіти на дуальну форму навчання наказом ректора університету. Видання наказу ректора університету здійснюється за поданням завідувача випускової кафедри, погодженням з деканом факультету і проректором з НІР про переведення здобувача вищої освіти на дуальну форму навчання. У зв'язку із переводом на таку форму навчання для здобувача вищої освіти в університеті обов'язково проводиться позаплановий інструктаж з безпеки життєдіяльності. Призначається куратор дуального навчання від університету (наказом ректора) і наставник від господарства. Куратор дуального навчання – педагогічний або науково-педагогічний працівник університету, який контролює виконання індивідуального навчального плану і програми практичного навчання на робочому місці за дуальною формою здобуття освіти. Наставник дуального навчання – кваліфікований працівник суб'єкта господарювання, який керує навчанням здобувачів освіти на робочих місцях відповідно до програми практичного навчання на робочому місці, його призначає відповідним наказом керівник суб'єкта господарювання.

До початку дуального навчання куратором і наставником розробляється і узгоджується індивідуальний робочий план навчання здобувача вищої освіти в університеті, а також програма практичного навчання на виробництві.

Оформлення змісту і календарного графіку програми практичної підготовки студента виконується за наступною формою (табл.1)

Зміст програми виробничого навчання для здобувачів вищої освіти при дуальній формі навчання зі спеціальності 201 «Агрономія» може змінюватись в залежності від курсу на якому навчається студент.

Згідно вимог, на куратора і наставника дуального навчання покладено контроль виконання індивідуального робочого плану і програми практичного навчання на виробництві. Для покращення контролю якості навчання проводяться регулярні зустрічі зі суб'єктами господарювання, та корегування освітніх програм і навчальних планів зі спеціальності та робочих програм навчальних дисциплін у відповідності до вимог ринку праці.

Таблиця 1

**ЗМІСТ ТА КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК
ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТА ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «АГРОФІРМА ОЛЬВІЯ»**

Тема, назва роботи	Номер навчального тижня													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Складання системи удобрення основних культур залежно від особливостей господарства			+	+	+	*	*						*	*
Проектування технологічних процесів при застосуванні різних типів добрив в господарстві						*	*	+	+				*	*
Проектування заходів боротьби з бур'янами						*	*			+	+		*	*
Прогнозування забур'яненості посівів для регулювання агрофітоценозу						*	*					+	*	*

Примітка. * ПМК 1 та ПМК 2 студент складає у терміни, що визначені графіком навчального процесу або у відповідності до графіку роботи на підприємстві.

+ відмітка про виконання роботи

Куратор дуального навчання від кафедри РС

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Наставник дуального навчання підприємства
(установи, організації)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Після завершення чергового етапу дуального навчання на виробництві відбувається підсумкова атестація здобувачів вищої освіти, яка може проводитись на території господарства або на кафедрі рослинництва імені професора В.В.Калитки ТДАТУ імені Дмитра Моторного.

Склад комісії формується з керівництва університету, науково-педагогічних працівників та представників господарства. Під час атестації студенти представляють свої звіти у вигляді презентацій, обговорюють основні напрямки роботи підприємства, відповідають на запитання, обговорюють переваги та недоліки дуальної форми навчання з точки зору студентів.

Висновки. Під час дуальної форми навчання у студентів спеціальності 201 «Агрономія» є можливість пройти практичну підготовку у провідних господарствах та підприємствах; закріпити теоретичні знання і набути практичних навичок при виконанні основних технологічних процесів вирощування,

зберігання, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції; прийняти участь в плануванні, організації і виконанні основних агротехнічних заходів в рослинництві, плідівництві, овочівництві; проаналізувати технологічні процеси вирощування сільськогосподарської продукції з послідовними висновками про рівень землеробства в господарстві; оволодіти статистичними методами опрацювання даних в агрономії; проектувати та організовувати технологічні процеси вирощування насіння сільськогосподарських культур відповідно до встановлених вимог; спланувати економічно та енергетично вигідне виробництво сільськогосподарської продукції, а також накопичити матеріал, необхідний для написання звіту, курсових робіт, передбачених програмою навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021р.р.
3. Концепція МОН України підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.
4. Положення про дуальне навчання в ТДАТУ (2019р.)
5. Лисинкина Е.С. Дуальное обучение: проблемы реализации // Современная система образования: опыт и перспективы, 2015.
6. Болтянська Н.І., Болтянський О.В. Дуальна система освіти як засіб професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів. Зб. наук.-метод. праць ТДАТУ «Удосконалення освітньо-виховного процесу в вищому навчальному закладі». Мелітополь, 2018.С.20-26

Niezhnova N., Pokoptseva L., Zhuravlova O., Niezhnova H. The dual education as an element of practical training of higher education students of the «Agronomy» speciality

Abstract. The article considers the dual system of education as an element of practical training of higher education students of the "Agronomy" speciality. The role of dual education in improving the quality of human resources is analyzed.

Keywords: dual education, human resources, educational programs, practical training, industrial training, higher education students.